

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI

KHOA DI SẢN VĂN HÓA

**TÌM HIỂU DI TÍCH CHÙA THÀNH
(DIÊN KHÁNH TỰ)
(PHƯỜNG CHI LĂNG, THÀNH PHỐ LẠNG SƠN, TỈNH LẠNG SƠN)**

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP

Ngành Bảo tàng

Mã số: 52320305

Người hướng dẫn: PGS.TS NGUYỄN VĂN TIẾN

Sinh viên thực hiện: HOÀNG THỊ LEN

Hà Nội – 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
Chương 1: CHÙA THÀNH TRONG DIỄN TRÌNH LỊCH SỬ	7
1.1. Khái quát về vùng đất nơi di tích tồn tại	7
1.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên	7
1.1.2. Lịch sử hình thành và quá trình thay đổi địa giới hành chính của thành phố Lạng Sơn	9
1.1.3. Dân cư	15
1.1.4. Đời sống kinh tế - văn hóa - xã hội.....	15
1.2. Diễn trình lịch sử chùa Thành	20
1.2.1. Niên đại khởi dựng di tích	20
1.2.2. Quá trình tồn tại của di tích	24
Chương 2: GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC – NGHỆ THUẬT CHÙA THÀNH ..	25
2.1. Giá trị kiến trúc.....	25
2.1.1. Không gian cảnh quan	25
2.1.2. Bố cục mặt bằng tổng thể	31
2.1.3. Các đơn nguyên kiến trúc	31
2.2. Giá trị nghệ thuật.....	38
2.2.1. Trang trí trên kiến trúc	38
2.2.2. Giá trị điêu khắc tượng thờ	40
2.2.3. Các di vật tiêu biểu	62
Chương 3: BẢO TỒN, TÔN TẠO VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ CỦA DI TÍCH CHÙA THÀNH	69
3.1. Hiện trạng di tích chùa Thành.....	69
3.1.1. Thực trạng di tích.....	69

3.1.2. Hiện trạng di vật	71
3.2. Bảo tồn di tích chùa Thành	72
3.2.1. Cơ sở pháp lý	72
3.2.2. Các nguyên tắc bảo quản, tu bổ và phục hồi di tích	74
3.2.3. Các hoạt động bảo tồn	75
3.3. Vấn đề tôn tạo di tích chùa Thành	79
3.4. Phát huy giá trị của di tích	81
KẾT LUẬN	87
TÀI LIỆU THAM KHẢO	89
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Di tích lịch sử - văn hóa là tài sản quý giá của dân tộc và của toàn nhân loại, là bức tranh xác thực và cụ thể nhất về đặc điểm văn hóa của từng quốc gia. Ngày nay dù phát triển ở trình độ nào, mỗi đất nước đều phải tiến hành những hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị di tích cho riêng mình, di tích lịch sử - văn hóa không chỉ nằm trong sự quan tâm của từng quốc gia mà còn là sự quan tâm của cộng đồng quốc tế.

Việt Nam là đất nước có loại hình di tích lịch sử văn hóa phong phú và đa dạng, trong đó di tích kiến trúc nghệ thuật chiếm một số lượng đáng kể, nhất là kiến trúc chùa.

Đạo phật phù hợp với đặc trưng văn hóa của người Việt, vì thế nên khi du nhập vào Việt Nam, đạo Phật nhanh chóng phát triển. Có thời kỳ tôn giáo này đã phát triển đến đỉnh cao như cuối thời Lý – Trần với nhiều chùa, tháp xây dựng khắp nơi, đôi lúc có hệ tôn giáo khác phát triển mạnh hơn nhưng tinh thần từ bi, bác ái của Phật giáo đã thấm sâu vào trong tâm hồn của người Việt. Chính vì vậy, ngôi chùa đã chiếm một vị trí khá quan trọng, trở thành một bộ phận không thể thiếu trong đời sống tâm linh của người Việt. Việc nghiên cứu ngôi chùa, xác định các mặt giá trị của nó không chỉ có ý nghĩa nghiên cứu tìm hiểu truyền thống văn hóa người Việt mà còn cung cấp nguồn tư liệu khoa học cho công tác bảo tồn và phát huy giá trị của các di tích lịch sử văn hóa trong đời sống hiện nay.

Chùa Thành (tên chữ là Diên Khánh tự) là một trong những di tích nằm trong một vùng đất giàu truyền thống văn hóa thuộc phường Chi Lăng, thành phố Lạng Sơn, tỉnh Lạng Sơn.

Qua khảo sát tại di tích và các nguồn tư liệu cho biết chùa có niên đại khá sớm, hiện vẫn còn dấu vết của kiến trúc thời hậu Lê, các di vật thuộc

thời đại Lê Huyền Tông, Tây Sơn, Nguyễn. Trải qua nhiều biến động, thăng trầm của lịch sử xã hội, sự tàn phá của chiến tranh nhưng chùa Thành vẫn bảo tồn được các giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể. Giá trị ấy được thể hiện cụ thể thông qua kiến trúc, cảnh quan, các di vật cùng với các hoạt động văn hóa, tôn giáo tín ngưỡng diễn ra trong di tích.

Việc tìm hiểu, nghiên cứu toàn diện các mặt giá trị của di tích dưới góc độ bảo tồn – bảo tàng sẽ góp phần hữu ích vào việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa của di tích. Vì vậy nên em chọn đề tài : “ Tìm hiểu di tích chùa Thành phường Chi Lăng, thành phố Lạng Sơn, tỉnh Lạng Sơn” làm khóa luận tốt nghiệp đại học của mình.

2. Mục đích nghiên cứu

- Tìm hiểu sự ra đời và quá trình tồn tại của di tích chùa Thành trong bối cảnh vùng đất nơi di tích tồn tại.

- Khảo sát, xác định giá trị của di tích chùa Thành thông qua đặc điểm về kiến trúc, điêu khắc, tượng Phật giáo.

- Tìm hiểu, đánh giá thực trạng tồn tại hiện nay của ngôi chùa, qua đó bước đầu đề xuất một số giải pháp nhằm bảo tồn và phát huy giá trị của di tích trong giai đoạn hiện nay .

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của khóa luận là di tích chùa Thành (phường Chi Lăng, thành phố Lạng Sơn, tỉnh Lạng Sơn).

4. Phương pháp nghiên cứu

+ Phương pháp liên ngành: Bảo tồn di tích lịch sử - văn hóa, Bảo tàng học, Khoa học lịch sử, Mỹ thuật học, Dân tộc học, Xã hội học,...

+ Phương pháp khảo sát điền dã tại địa phương nơi có di tích tồn tại để thu thập tài liệu liên quan, quan sát, đo vẽ, miêu tả, chụp ảnh...

5. Bố cục khóa luận

Ngoài phần mở đầu và kết luận, bố cục khóa luận gồm 3 chương. Cụ thể như sau:

Chương 1: Chùa Thành trong diễn trình lịch sử

Giới thiệu khái quát về vùng đất nơi di tích tồn tại, đồng thời tập trung tư liệu xác định niên đại khởi dựng và làm sáng tỏ quá trình tồn tại của di tích từ khi khởi dựng đến nay.

Chương 2: Giá trị kiến trúc – nghệ thuật chùa Thành

Đây là phần chính của khóa luận. Phần này chủ yếu tập trung vào khảo sát để khẳng định giá trị kiến trúc, trong đó chú trọng tới hệ thống điêu khắc tượng và các di vật có giá trị lịch sử, mỹ thuật.

Chương 3: Bảo tồn và phát huy giá trị di tích chùa Thành

Đề xuất ý kiến để bảo tồn, tôn tạo và khai thác, phát huy giá trị của ngôi chùa trong đời sống văn hóa của Lạng Sơn.

Bài khóa luận được hoàn thành với sự nỗ lực cố gắng của bản thân cùng với sự hướng dẫn trực tiếp, tận tình của thầy giáo Nguyễn Văn Tiến. Em xin gửi lời cảm ơn chân thành đến PGS.TS Nguyễn Văn Tiến người đã hướng dẫn em trong suốt thời gian thực hiện đề tài.

Đồng thời, em cũng xin bày tỏ lòng cảm ơn chân thành tới các thầy cô giáo trong khoa Di sản văn hóa, sư thầy Thích Quảng Truyền- trụ trì chùa Thành, Ban quản lý di tích tỉnh Lạng Sơn, UBND Phường Chi Lăng đã giúp em hoàn thành bài khóa luận này.

Là một sinh viên năm thứ 4, chưa được tiếp xúc thực tế nhiều, trình độ còn hạn chế, kinh nghiệm còn ít nên không tránh khỏi những thiếu sót. Bởi vậy em rất mong nhận được sự góp ý của các nhà nghiên cứu, các thầy cô và các bạn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Luật di sản văn hóa và các văn bản hướng dẫn thi hành (2001), NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.
2. Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của luật di sản văn hóa (2009). NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. Trần Lâm Biền (1996), *Chùa Việt*, NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội.
4. Trần Lâm Biền (2003), *Đồ thờ trong di tích người Việt*, NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội.
5. Trần Lâm Biền (2008), *Diễn biến kiến trúc truyền thống Việt vùng châu thổ sông Hồng*, NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội.
6. Phan Kế Bính (2005), *Việt Nam phong tục*, NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội.
7. Trịnh Thị Minh Đức (1990), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa*, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, NXB Văn hóa dân tộc.
8. Trịnh Thị Minh Đức (chủ biên), Phạm Thu Hương (2007), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
9. Quỳnh Cư, Đỗ Đức Hùng (2006), *Các triều đại Việt Nam*, NXB Thanh niên.
10. Nguyễn Duy Hinh, *Kiến trúc cổ Việt Nam*, 10 bài giảng, TP Hồ Chí Minh Đại học Kiến trúc.
11. Phan Khanh (1992), *Bảo tàng di tích lễ hội*, NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội.
12. Nguyễn Lang (2000), *Văn hóa Phật giáo sử luận*, NXB Văn học, Hà Nội.
13. Hà Văn Tấn, Nguyễn Văn Cự, Phan Ngọc Long (1999), *Chùa Việt Nam*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.

14. Hà Văn Tấn, Nguyễn Văn Cự (1998), *Đình Việt Nam*, NXB TP Hồ Chí Minh.
15. Trần Ngọc Thêm (1999), *Cơ sở văn hóa Việt Nam*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
16. Trần Nho Thìn (1991), *Vào chùa thăm Phật*, NXB Công an nhân dân.
17. Dương Thị The, Phạm Thị Hoa (1981), *Tên làng xã Việt Nam đầu thế kỷ XIX*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
18. Trần Mạnh Thường (1998), *Đình chùa lừng lẫy nổi tiếng Việt Nam*, NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội.
19. Chu Quang Trứ (1994), *Kiến trúc dân gian truyền thống Việt Nam*, NXB Mỹ thuật, Hà Nội.
20. Chu Quang Trứ (2003), *Tượng cổ Việt Nam với truyền thống điêu khắc dân tộc*, NXB Mỹ thuật Việt Nam.
21. Trịnh Công Sơn (2002), *Văn hóa phong tục Việt Nam*, NXB Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
22. Ban quản lý di tích tỉnh Lạng Sơn, Hồ sơ di tích chùa Thành.
23. Bảo tàng tổng hợp tỉnh Lạng Sơn (1996), *Di tích và danh thắng*, NXB Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
24. Sở Văn hóa thông tin Lạng Sơn (1999), *Địa chí Lạng Sơn*.